

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
23 maiu st. v.
4 iunie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 21.

ANUL XXIX.
1893.

retul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Etymologicum Magnum Romaniae tomul III, fâșciora I.

Dare de sémă, citită in ședința Academici Române, la 19/31 mar-
tie 1893.

Sire, Domnilor colegi!

Dator in fiecare an a roști un cuvânt despre mersul
Marelui Dicționar, sânt fericit când o fac de 'na-
ntea M. S. Regelui, dela care
plécă zamislirea, intruparea și ur-
mărirea acestei falnice idei; da,
ideia intrégă este a Majestății
Sale, și când o spun eu, o spune o
gură pe care in veci n'a aburit-o și
n'o va aburi negura măgulirii.

Voi incepe printr'o caldă mulțu-
mire. Mulțumesc nu ómenilor, mulțu-
mesc lui Dumneșeu că nu m'a lăsat
să me desgust de muncă. Când lucréză
cineva intr'o epocă *fin de siècle*, in
care egoismul omórá idealul și 'n care
fórte adesea reclama, poza și cine mai
șcie ce robinele inlocuiesc adevératul
talent literar și adevératul merit șciin-
tific; când trăeșce muncitorul intr'o
atmosferă intelectuală, in care nu o-
dată statuetele de ipsos și de ținc se
păunéză țanțoșe d'asupra marmorei și
a bronzului celui neperitor al spirite-
lor originale: îi este permis a se des-
gustá de muncă.

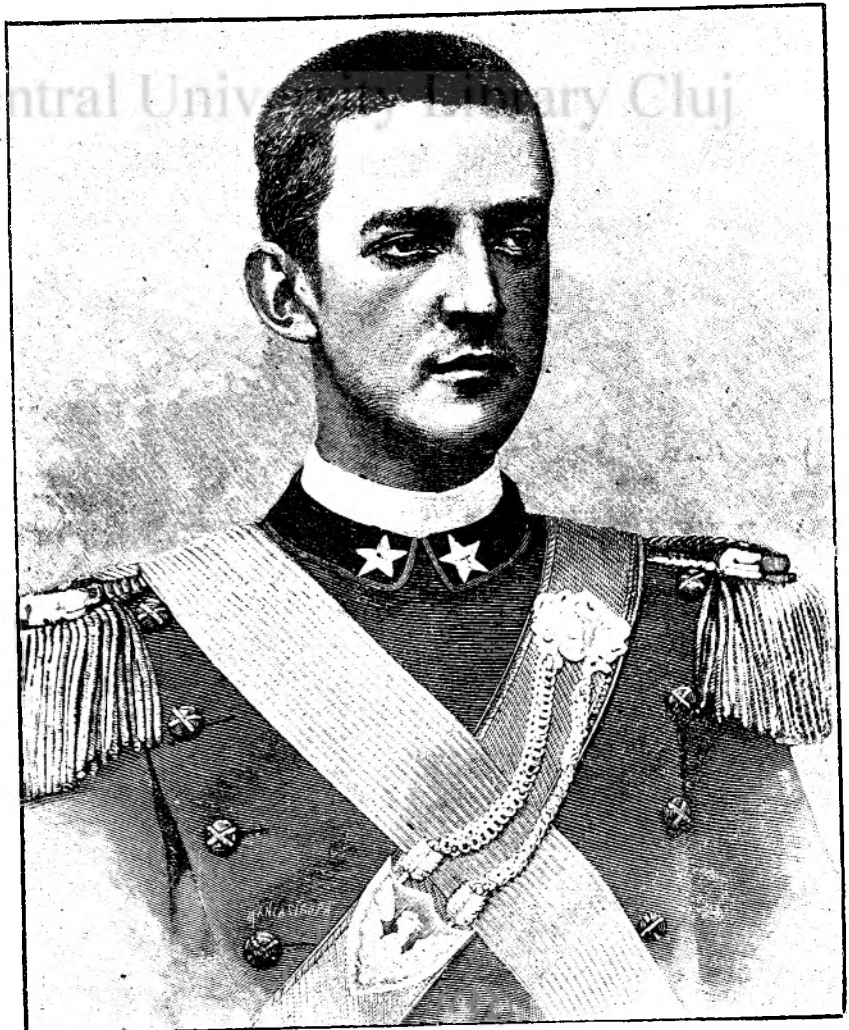
Și totuș eu nu m'am desgustat și
nu me voi desgustá, căci lumea nu-mi
apare prin ochilarii cei negri d'ai lui
Schopenhauer séu Leopardi, ci prin
perspectiva progresului, prin diorama
evoluțiunii universale.

Décă muncesc și voiu munci, o fac
acesta nu pentru điuva de astáđi, ci
pentru điuva de máne, nutrind in inimă
și 'n minte o neclintită credință, că
reul póte fi biruit.

Un secol se sfêrșeșce; un alt
secol se incepe. Fiecare corp, fie
individual, fie colectiv, își are bu-
bele sale, bube fâțișe séu bube

ascunse; dar tocmai bubele servesc uneori drept su-
papă de siguranță, prin care se umflă, sparge și se
scurge reul.

(Dând lui Dumneșeu ce-i a lui Dumneșeu, dl Haș-
dău spune că vine a da și lui Cesar ce este a lui, pre-
sentând inceputul literei B. Intre litera A și B a dic-
ționarului este o mare legătură. Cuvintele române care
incep cu litera B sânt de doue ori mai multe decât cele

PRINCIPELE VICTOR EMANUIL, MOȘTENITORUL TRONULUI ITALIEI.

care încep cu *A*. Cuvintele începătoare cu litera *A* au un element latin mai mare decât cele cu *B*. *A* este mai important decât *B*, de și e mai mic decât acesta. In vorbele cu inițiala *B* elementele turanice ocupă un loc mare; dar și fondul latin e de mare însemnătate. Drept specimen de element latin citește cuvântul *Bade*.)

Bade, s. m.; 1° t. famil. qu'on emploie: *a*) quand on parle à son frère aîné ou de son frère aîné, frère ou cousin plus âgé; *b*) quand une jeune paysane parle à son amant ou de son amant; *c*) quand on s'adresse à un paysan plus âgé que l'on veut honorer; 2°. Nom de baptême. De și masculin, cuvântul se declină femeiește: articulat *badea*, genitiv și dativ singular *badii*, vocativ *badeo*, plural n'are. In Banat se rostește *bace*, cu trecerea silabei *de=dte* în *ce* sub inițierea foneticei sârbe, fără a se confundă inse cuvântul vre-odată cu *baciu* «maitre-berger»

Dicționarul Bănățen circa 1670 (Col. I. Tr. 1883 p. 426):

«Bacs. Opilio.

«*Bacse*. Frater maior natu».

Tot in Banat se aude și forma *bața*, care se explică iarăș prin fonetism serb: «*bařam=badem*» etc. (Karadzic).

Formeză o mulțime de deminutivi: *bădiță* cu scurtatul *biță*, *bădică* cu scurtatul *bică*, *bădiucă*, *băducă*, *bădicuță*, *bădilă*, și are o formă colaterală *badiă* cu deminutivii ei, despre cari toate a se vedé la locurile lor.

Rar in orașe, acest cuvânt e foarte des pe la țară. Ca nume pe care un frate séu văr îl dă fratelui séu vărului lui mai mare, se întrebuintează mai mult deminutivii *bădică* și *bădiță*. In texturi literare, intru cât ne aducem aminte, *bade* este de o circulațiune extremă, astfel că numai in micul volum de doine și strigături culese de dd. Bărsan și Jarnik el se găsește peste 150 de ori, afară de formele cele deminutivale; câte odată *bade* se repetă mai de multe ori într'o singură bucată, bună-ora:

Badea meu, tinăr băiat,
Nici mustața nu i-a dat;
Badea meu tinăr copil,
Roșu ca un trandafir;
Din obraz îi pică sânge,
Unde-l văd inima-mi plânge.
Fața lui ca trandafirul,
Trupul lui ca rosmarinul.
Cum e bradul arătos,
Așă-i *badea* de frumos;
Cum e bradul 'nalt din munte,
Așă-i *badea* meu de frunte!...

(J. B. 39).

séu:

Foia verde nuc'amară,
Badea-i mănios de-asără!
Că n'am șest cu el afară!
Foia verde flori de fragă,
Iertă *badeo*, iertă dragă...

(ib. 105).

séu:

Floriciă din grădină,
Badeu dorul nu-mi alină;
Floriciă de pe luncă,
Dorul *badii* me usucă;
Floriciă din ogoră,
Dorul *badii* me omoră;

Floriciă de isvor,
Vino, *bade*, altfel mor...

(Sevastos, Cântece moldov. 129).

Este de observat că, in poezia populară, când despre flăcău se țice *bade*, atunci aprópe totdeauna i se răspunde despre fată prin *mândră*:

Ce stai *bade*, tot pe prag
Și te uiți la noi cu drag?
— Mărită-te, *mândra* mea,
C'apoi nu m'oi mai uitá!
— Și tu, *bade*, cređi că eu
Me topesc de dorul teu?
— *Mândră*, de nu ți-ar pėsá,
Acum nu m'ai întrebá!
— *Bade*, mie mi-i de tine
Chiar ca lupului de căne!

(ib. 29).

séu:

Reu e dealul cu cucute
Și *badea* cu mândre multe...

(ibid. 407).

séu:

Suflă vântu 'n paie ude,
Eu strig, *mândra* nu m'aude.
— Ba țeu, *bade*, aud bine,
Dar nu pot veni la tine...

(ib. 56).

séu:

— Poți tu, *mândră*, țice țeu
Că nu te-am sărutat eu?
— Ba eu, *bade*, nu pot țice.
Că mi-a plăcut gura dulce...

(ib.)

séu:

Ese *mândra* la portiță
Numa 'n iie și 'n cretință,
Badea trece pe uliță;
Mândra trage cu ochiul,
Badea suceșce clopul;
Badea trage cu géna,
Mândra scóte năframa...

(ib. 72).

séu:

— Rėσαι lună și sui sus
Și du la *mândra* respuns,
Séu să ėsă țeu sa țeiu
Pe la ea să nu mai viu.
— Rėσαι lună și sui sus
Și du la *badea* respuns
Să iubescă 'n altă parte,
Că pe-aici nu se mai póte...

(Sevastos, Cântece mold., 103)

Pentru acest important paralelism s'ar puté aduce sute de esemple.

In graiul popular, «femeia *mândră*» séu «fată *mândră*» însemneză frumósă nu numai fiziceșce, dar și moralmente (v. *Mândru*). Tot așă corelativul *bade* trebui să esprime, din punctul de vedere fizic și moral, o calitate caracteristică a bărbatului séu a flăcăului, o calitate nefemeescă, prin urmare nu frumuseșca, ci vir-

tutea, prin care el apără și proteje pe femeia. Pentru țerancă *bade* este «le maître» ales de bună voe, nu prin impunere, adică «le patron».

Tot ca «patron», dar numai prin etichetă, nu prin simțiment, se întrebuițeză *bade* când ne adresăm către un țeran mai în vârstă, care nu e slugă a noastră și pe care voim a-l cinști.

I. Créngă, Scrieri I p. 151:

«— Ba nu, *bade* Ipate, n'aibi grijă; nu ți-oi mai cere vre-un lucru mare până pe-acolo. Și-apoi ce ți-oi lua eu din casă, nu-ți face trebuință dtale.

»— Apoi na, dîse Ipate. Măsură-i vorba cu imblăciul. Balan să-ți alegă din gură, ce spui, decă nu vorbești deslușit.

«— Apoi dă, *bade* Ipate...»

In «Urarea plugului»:

A ho! a ho!
 Plugul *badei* cu 12 boi,
 Boi bourci...
 La luna,
 La săptămâna,
 S'a dus *badea* să vedă
 Grâul de-i resărit,
 Dar eră de secerat;
 Badaea l'a secerat,
 In giroși l'a adunat...

(G. D. T., Poes. pop. 144).

P. Ispirescu, Păcălitorile internaționale (Col. I Tr. 1882 p. 158)! «Un Român călătorie. Ajungând într'un sat, unde își aducea aminte a cunoșce p'un Sas; trase in gazdă la acesta, fiind că inserase.

— Bună vremea, jupâne.

— No, bine ai venit, *bade* Ióne.

— Bucuroși la óspeți, jupâne?

— Bucuroși, bucuroși, *bade* Ióne».

In acest dialog, *jupân* și *bade* sînt termeni corelativi; dar *jupân* «seigneur», pe care-l întrebuițeză săténul față de orășan, arată lipsa de intimitate, pe când orășanul prin *bade* vré să între tocmai in intimitatea săténului, vré să-i grăiescă așa dîcînd săteneșce; cu alte cuvinte țeranul este cu un respect rece, orășanul cu o amiciă prefăcută.

Ca nume propriu, *Bade* e fôrte obicinuit printre săteni, mai ales in Țera Românescă; altă dată eră nu mai puțin răspândit pe 'n orașe și chiar printre boerime. Fiind acelaș cuvînt cu apelativul *bade*, se articulează și se declină intocmai ca și acela, avînd și el o formă colaterală *Badiu*, precum și formele deminutivale *Bădică*, *Bădiță*, *Bădicuță*, *Bică* și *Biță*.

La 1430, sub Dan-vodă, trăia marele vornic *Badea* (Arch. ist. I, 1 p. 73).

La 1529, sub Moise-vodă, marele stolnic *Badea* (ibid. p. 30).

La 1575, sub Alesandru-vodă, un alt *Badea*, tot mare stolnic (ibid. p. 50), și sub acelaș Domn la 1557 (ib. p. 143) un simplu gramatic *Badea*.

Intr'un zapis din 1607 (Doc. rom. I No. 20, in Arch. stat. din Buc.): «eu *Badé* feóorul Mușatii den Nagomireștii de jos ot sud Mușcel dat'am acesta al meu zapis ca să fie de bună adevărată credință la mâna dumnialui *Badii* armașul...», amîndoi contractanții purtând acelaș nume de *Bade*.

Intr'un zapis din 1636 (Doc. rom. I No. 85 in Arch. Stat. din Buc.): «i-am vîndut o moră, care moră am luat dela *Badé* de Argeș 2 rote într'o casă...»

Intr'un zapis dîmbovițan din 1638 (Doc. rom. I No. 274 in Arch. Stat. din Buc.): «mărturie anume Coresie i Ignat i Gudé in Ion brat Cores i Comanû i Dragomir ot Fîiani i Nécșul i Opré i Micul i Vasilie i *Badé* i Liia...»

Intr'un zapis piteștén din 1645 (Doc. rom. II No. 8 p. 5 b, in Arch. Stat. din Buc.): «*Badé* den Grosi și Ion și Bobolé și Micul și Stanciul și Stan și Mihaî Dumitru al *Badei*».

Intr'un zapis din 1657 (Doc. rom. I No. 132 in Arch. Stat. din Buc.): «eu *Badé* Lancé i Negré i Aldé Cărstocé i Radul Lancé i Aldé Vlădău ot Rucărü...»

La 1699 Constantin-vodă Brâncovénu (Cond. Mss. Brâncovenescă p. 7 in Arch. Stat. din Buc.) vorbeșce despre o rudă a sa: «*Badé* logofăt den Brâncovéni».

In acelaș timp trăia faimosul mare boier *Badea* Bălăcénu, făcut conte de către Austria, un titlu pe care Românii îl metamorfosară in «contoș».

Ion Canta, Letop. III p. 146: «eră mulți și de ai noștri amestecați cu Leșii, și *Badea* Bălăcénu Contoș...»

Filimon, Ciocoi vechi și noi, p. 331, scoțînd pe scenă doi ómeni din popor, pe unul îl face Vlad, pe celalalt *Bade*:

«— Nevoe mare, măi Vladel eî de aș fi ca Vodă, in loc de a osândi pe tálhari la ocna părăsită, le-aș tăia mai bine capetele.

«— Da dé ce, măi *Badeo*?...»

Femininul din *Bade* Bădesă, după cum se chiamă și un sat in Argeș (Frunțescu).

O mulțime de localități in Țera Românescă poartă numele de Bădeni, Bădicieni, Bădiță, Bădițești, Bădești, dintre cari una istorică deja din secolul XIV (v. *Bădesci*.)

Apoi patronimicul Bădescu, ca nume de familie, e fôrte răspândit la Români.

In Moldova numele propriu *Bade* este astăzi rar; inse numirile satelor ca Bădeni și Bădeuți, dintre cari acesta din urmă e din secolul XV (v. *Bădeuți*), dovedesc că el se obicinuia într'o vreme mai mult decât astăzi.

La 1421 intre boerii lui Alesandru-vodă cel Bun figuréază Dumitru Badevici, adică fiul lui *Bade*. La 1443, intre boerii lui Ștefan-vodă ne intimpină marele vornic *Badea* (Documente Hurmuzake, t. 1 p. 833 și 880.)

In Transilvania numele propriu *Bade*, cu ortografia ungerescă *Bagye*, a fost totdeauna și a ramas fôrte circulator printre Români; iar din deminutivii lui s'au format numile a doué familie boerești din Făgăraș, una Biță=Bădiță in Vinea-de-jos, și cealaltă Bica=Bădica in Voevodenii-mari (N. Densușianu in Col. I. Tr. 1833 p. 443—4).

La Slavi onomasticul *Bade* nu există de loc. Tóte esemplele citate de Moroskin (Slavinskii imenoslvá p. 6) sînt luate din nomenclatura curat românescă in colecțiunea de documente moldo-muntene a lui Venelin și in așa numitul Sinodic al lui Sevastianov.

Ca apelativ, *bade* este de asemenea cu desevîșire străin Slavilor, iar la Ruteni — sub formele *badio* și *badica* — el este un invederat imprumut dela Moldoveni, cu atât mai vîrtos că nici nu-l au decât numai Rutenii din Bucovina și Huțanii. Slavicul *batia*, de unde maghiarul *bátya* (Miklosich, Etymol. Wtb. v. *basta*), cu sensul fundamental de «tată», nu putea să devină *bade*, de óre-ce Românii nu prefac nici odată pe *t* in *d*; și-apoi dela noțiunea de «père» și chiar de «frère» eră cam greu a ajunge la aceea de «amant». Chiar decă fonetica română ar permite trecerea lui *t* in *d*, ceea ce nu este, totuș acéstă trecere nu s'ar fi putut întimplá la

Români anume cu slavicul *batia*, căci analogia cuvântului frate ar fi apărut o formă cu *t*, nu cu *d*. În scurt, Ungurii și Slavii n'au a face în cestiunea de față.

v. *Bastină*.

Noi am vădit că *bade*, fie ca frate mai mare, fie ca țăran respectabil, fie ca amant, are la Români înțelesul general de «amic mai cu autoritate». Cu obicinuita șovăire romanică între *b* și *v* (v. *B*), *bade* este d'adrep-tul latinul *vadem* (vas -vadis) «celui qui garantit pour quelqu'un, celui qui répond de quelqu'un devant la justice», sinonim cu »fidejussor» și cu »sponsor». În dreptul roman imperial, sponsorese înlocuiește aproape de tot pe *vades*, cari înse n'au încetat de a trăi în gura poporului. În latinitatea medievală se mai întrebuițe forma *vadius*, precum și verbul *vadare* «fidejuberere pro alio» (Du Cange); dar în dialectele romanice occidentale cuvântul n'a rămas. Românul *bade* = *vade* este o prețioasă rămășiță juridică din acea epocă a colonizării Daciei Traiane, când provincialii, departe de contactul puterii centrale, espuseși la tot felul de vecsațiuni administrative, aveau necontenit trebuință, fie bărbați, fie femei, de cineva mai cu vedită ca să chezeșuască și să se facă răspunzători pentru densesii: »se dare vadem pro amico», «vadari amicitiae nodulo». De aceea *bade* la Români exprimă o nuanță de iubire, pe care n'o are nici «frate», nici «nene», nici ceialalți termeni analogi din nomenclatura familiară. Noi credem că numai lipsa acestui cuvânt în limbile romanice occidentale a împedecat până acum pe linguiști de a observa din capul locului, că românul *bade* nu este alt ceva decât latinul *vadem*; să nu uităm înse nici odată, că Românii singuri formeză în întreaga ramură romanică orientală, a căreia formare înfățișeză o mulțime de particularități specifice.

Bade nu însemnează o rudă de senege, ci o rudă de alegere, o rudă convențională de același fel cu *fărtat* (=ca și frate) și cu *surată* (=ca și soră). Intre *fărtați* și *surate* există înse o egalitate de condițiuni, doi *fărtați* fiind de o potrivă între ei, două *surate* de asemenea fiind una ca și alta, pe când *bade* e totdeauna mai mare față cu acela care-i dicese astfel, adecă pentru acela care, ca să aibă un apărător său ocrotitor, «illum vadem constituit».

v. *Badiu*. — *Fărtat*. — *Surată*. — *Nene*. — *Lele*...

Nu me pociu stăpâni de a nu încheia această dare de seamă printr'o notă veselă.

Un X. într'o bună dimineță își inchipuește, că me va sdrobi, dându-mi epitetul de om-fragment. E bine, eu primesc epitetul. Ori ce porțiune a infinitului este un fragment; un fragment este și o rază a sorelui, un fragment este și sorele însuși, un fragment întreaga sistemă solară. De ce să nu fiu și eu un biet fragment?

Fiecare fragment înse mic său mare, își are o misiune, pe care o implinesce în sfera unei totalități. Mi-o voi suplini și eu pe a mea totdeauna gata de plecare. Și atunci, plecând eu, în locul meu aș dori să vină un alt cineva tras la sorți din cele deșce milióne de Români: câte odată sorțul nimereșce mai bine decât buletinul; căci — matematicesce vorbind — sorțul nu poate să dea nici odată peste un zero.

B. P. HAȘDEU.

Femeia care în adevăr te iubeșce, te certy și pentru un nasture rupt, dar îți plăteșce certy cu o sută de sărutări.

Două stele.

Cu ochi aprinși de vrăjitor
Tu iarăș vieța-mi resvrătești,
Și 'n graiul teu ispititor
Iar dorul îmi însuflețești.

Din mórte vremi tu îmi resai
Scântee vie în ăst loc,
Și vieții mele farmec dai
Cu rađa caldului teu foc.

Pătrunđi prin ierna ce-mi cuprinse
Al inimei întins pustiu,
Și renviind dorințe stinse
Me faci iar dornică să fiu.

Te-ascult vrăjită, ispitire
Șoptindu-mi dorurile tele,
Stăpân ești iar p'a mea simțire
Cu focul celor două stele!

ANA CIUPAGEA.

Sub pantof.

— De Valleneuse. —

Gi dai voe conia să conduc pe Francisc până la muma sa?

— De ce nu; dar să te întorci până la 11.

— De asta poți fi liniștită, me voi întorce și mai curând... Petrică e jos; decă conia va avea trebuință de ceva...

— Bine, bine; du-te iute, Marieto, și să te întorci curând.

Contesa de Laispare plecase în ajun dela castelul seu din Compiègne, lăsându-și acolo toți servitorii, afară de cameristă, pe care o luase cu ea la Trouville, unde avea să petrecă câteva săptămâni la o prietenă a sa.

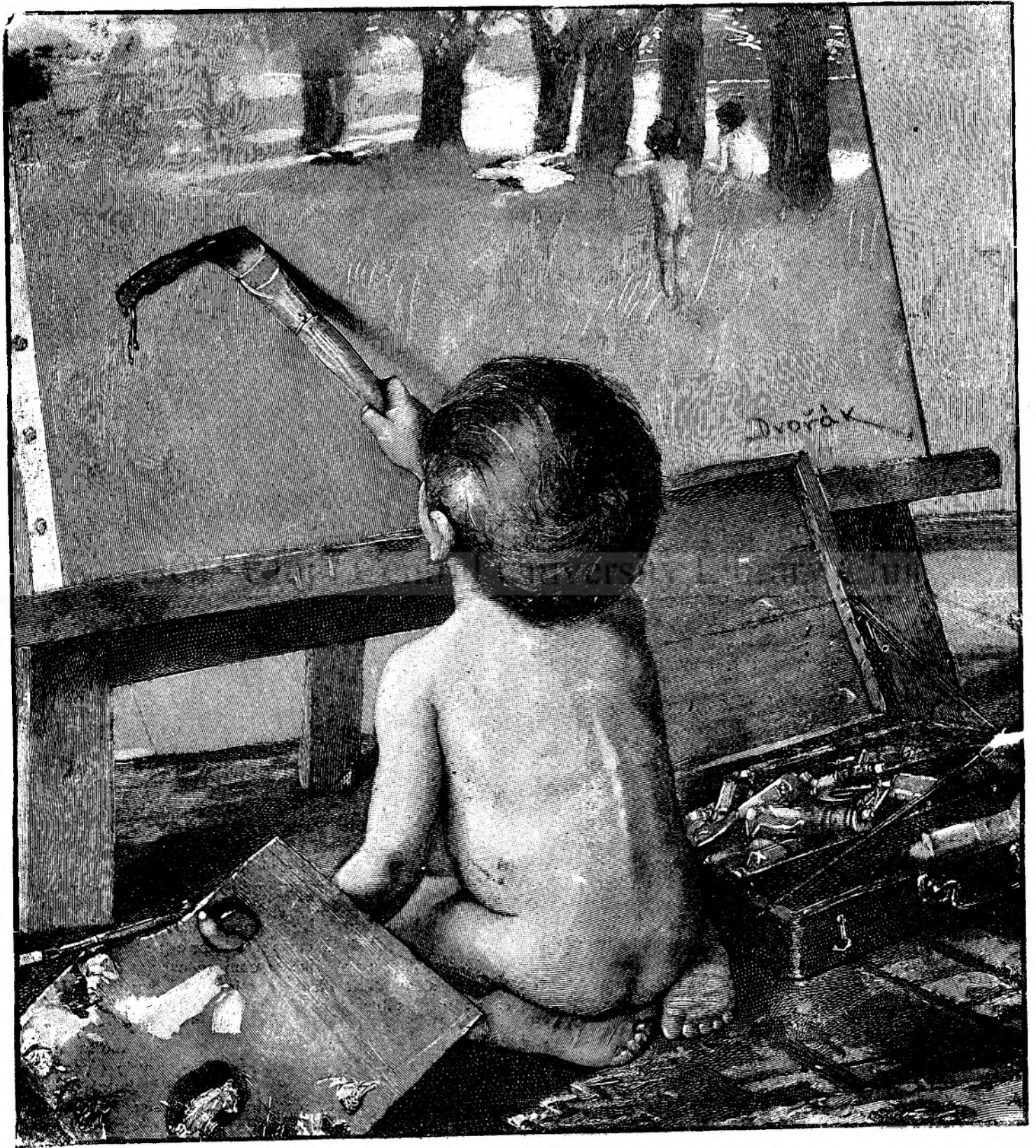
Ea voia să stea la Paris, numai cât să mai vedită noutățile și să-și comande câteva rarități!

Marieta, camerista sa, se gândise de asemeni să profite de această scurtă ședere la Paris pentru a se duce să-și vedită logodnicul, fratele portăresei otelului.

Domna de Laispare, veduvă tineră, foarte bună și îngăduitoare față cu servitorii sei, o lăsase fără multă vorbă.

Puțin cam ostenită de o dă de alergătură pe la furnisorii sei: mare croitor, modistă, pânzărăsă și alte multe, ea se întinse pe un fotoliu și se afundă în citirea unui roman apărut de curând. El eră foarte atrăgător și astfel se pomeni la mieđu noptii, fără să observe timbrul pendulei sunând de 12 ori, o smulse din lectură sa...

— Cum mieđu noptii și Marieta nu s'a întors!... Forțe nemulțumită, eși în balcon, căsnindu-se zadarnic să descopere pe șoséua Friedland, pe care eră aședat otelul seu, siluetele Marietei și Francischei. După câțva timp, nevedând pe nimeni venind, începă să se neliniștescă, să se agazeze și în nerăbdarea sa, începă să dea nervos din picior printre balustrele de piétră ale balconului; în această mișcare pantoful ei scăpă și căđu drept în nasul unui trecător întârziat, ce tocmai se gătia să contemple cerul... un țipăt se auđi, apoi trecătorul uită luă de jos proiectilul, îl sucl, îl învêrti, îl esamină

Micul pictor.

la lumina unui felinar și revenindu-și din uimirea sa, parî încântat de ce găsisse.

Pantoful eclipsă cu deseversire legendarul pantof al Cenușeresei... Eră mic ca de copilaș, brodat tot cu aur, prevădut cu petre scumpe și căptușit cu mătase de culorea pelii, — Musset a dis: «când știu piciorul... pulpa se 'nțelege» și fericitul nostru trecător putu constată că stăpâna acestui pantof frumos avea un picior încântător... principalul eră de a-l găsi: «Să vedem, «își dișe el, să ne orientăm!... pantafiorul ăsta n'a putut să-mi cadă 'n cap din cer, deci vine in linie dréptă «dela ferestra asta luminată; par c'am vėdut eu adinea-«uri, desenându-se in lumină o siluetă... care trebuie să «fi fost de sigur aceea ce a asvėrlit pantoful... Aidem, «unu, doi, trei, 'nainte!»

Contesa, din colțul cel mai intunecos al balconului urmărise tótă acéstă pantomină inăbușindu-și risul. Trecătorul apropiindu-se de felinar ca să pótă observá mai bine ce găsisse, inlesnise tinerei femei mijlocul de a-l trece in revistă.

Se părea tiner, prezentabil, cu o ținută elegantă și corectă, totodată: Dómnă de Laispare recunoscu că avea un aspect fórte plăcut așa că nu se temu nici de cum vėdendu-l că sună la pórta otelului. Nimic nerespundend la prima sunare, o alta îi urmă, apoi o a treia, prelungă, tare, stridentă și care nici acéstă nu avu mai mult succes ca celelalte.

«Dómnă o să scóle tótă mahalaoa!... și Petre «nici nu se mișcă... dórme bietul copil?... Ce să fac?... «nu am alt ceva de făcut decât să me duc eu singură «să-i deschid».

Și luându-și acéstă hotărîre, descinse intr'un picior, gândindu-se cu ce furie va certá pe Marieta care o pune in așa incurcătură.

Abiá deschidend ușa ea, îi dișe grăbită:

«Tóte scuzele mele, domnule, și te rog, dă-mi iute.

Nu tot astfel se gândiá și domnul de la Brière, trecătorul.

— Să cređi dómná, că sînt mahnit de a nu pute să me supui dorinței dvóstre, dar obiectul ce am găsit fiind fórte prețios, aș vré, intelegeți bine, să me pui la adăpost de ori ce responsabilitate. V'aș rugá deci să-mi dați voe să ve supun la o mică formalitate... Binevoii deci dómná, să me lăsați a me incredință că pantoful acesta e intr'adevăr al dvóstre.

— Conștiința dtale, domnule, intrece ori ce laudă și pentru că voești, spre a te incredință deseversit, să me veđi jucând rolul unei berze stând intr'un picior, me supui la proba ce îmi ceri».

Și ea se aședă inaintea lui, pe unul din marile fotolii ce ornau sala, luminată de niște torțe imense și îi intinse vėrful unui picior micuț, a cărui albéță trandafirie se ghiciá prin ciorapu-i transparent, subțire ca o pânză de păiajen...

Cu neputință inse de a face să dureze mai mult plăcerea de a mănui acest picior drăguț, căci odată reintrat in posesiunea căsuței sale, alunecă sub grămada de dantele cu iuțela unei șopârle și dispăru lăsând pe René de la Brière, încântat și uimit...

Dna de Laispare, la largul ei, de astă-dată pe amėndoue picioarele, îi făcu cea mai ironică reverență și deschidend ușa cât eră de mare, i-o arătă cu un gest căruia grația nu-i năbușiá autoritatea.

In momentul când, de sigur, incurcat ca vulpea din fabulă, René se pregătiá să se supue poruncei, o detunare puternică se auđi la doi pași de casă...

Contesa, care așteptase, — pentru a veni să pe-

trécă cateva ȃile la Paris, — să trécă serbătórea dela 14 iulie, nu se gândi nici decum că formidabilul sgomot ce auđise eră un epilog al drăgălașei ȃile, in care aceste esplosii se acordă fórte plăcut cu acelea ale veseliei populare. Ea cređu că e o lovitură de revolver, séu nescai hoți și aducėndu-și aminte că eră să fie din nou singură in casă cu un copil de 15 ani, fu cuprinsă de o adevărată spaimă și nici nu se mai gândi să congedieze pe visitor. René vėđu dintr'o aruncătură de ochi folosul ce putea trage din acest joc de scenă neașteptat; saluând adănc la rėndul seu, el se prefăcu că-și urmėză mișcarea sa de retragere:

— Domnule, nu ai auđit?

— Ba da, perfect, dómná!... O lovitură de revolver!

— Mi-e frică!... Sînt nescai hoți prin vecinătate!

— E prea posibil, și acum iacă chiar îmi aduc aminte, in adevăr, am și vėdut prin stradele invecinătóre, treerând niște ómeni cu o fisionomie bună de furci.

— Cu tóte astea nu am auđit nici un țipăt...

— Póte că nu au nemerit.

— Vėdi, domnule, eșind să nu te espui la ceva...

— Fără idoielă, dómná, dar nu am ce să fac. Dta mi-ai spus adineauri limpede că prezența mea aci ve e nesuferită și eu nu aș vré să nu me supun...

— In adevăr, domnule, me tem fórte mult pentru dta... și să-ți spun sincer... și pentru mine... Camerista mea trebuie să vie și decă nu m'aș teme că abuzez de bună-voința dtale, te-aș rugá să aștepti să se intórcă ea ca să pleci: sînt dór in trecăt la Paris și tótă casa mi-e dearangiată.

René mulțami stelei sale de intemplare și inclinându-se cu respect:

— Sînt fericit, dómná... dispuneți de mine...

Apoi mergend 'nainte-i, ea urcă ușurică scara cea mare, cu mantia sa de zăbranic de China alb și mătăsos, undulând ca un nor in giurul ei.

Mai intei fuse intre ei un minut de incurcătură, apoi dl de la Brière recomandându-se, dna de Laispare îi urmă esemplul și indată se familiară. Pictor de talent, cu o reputație stabilită și om de lumc consumat, René judecă repede pe dna de Laispare cu valórea cuvenită și stima se acordă simțimintelor sale, se adăogă profundei admirațiuni incercată de artist, in fața unei frumuseți așa deseversite.

Grațioasă, plăcută, ea intruniá perfecte regularități a trăsurilor, o astfel de mobilitate, că s'ar fi putut ciúf imediat in ochii sei impresiunile ce simțiá.

Vorbiră de călėtorfi, de literatură, de musică, de pictură și furé in tóte de o potrivă ca spirit și ca gust.

O situațiune așa curiosă apropiic repede! Numai decât incepură a vorbi ca și cum se cunoșceau din alte vremuri și ajunseră chiar a atinge órecum eternul și captivatorul subiect despre iubire și căsătorie...

Aflând că eră vėduvă, René indrásni să o intrebe, decă, tineră și frumósă cum eră, nu se gândisc nici odată să se mărite?... Ea îi respunse printr'o espunere fórte tristă a primei sale probe, in care bărbatul seu o făcuse fórte nenorocită prin despotismul seu. Primele ei ilusiuni îi fuseră așa de mult desamăgite, incât nu mai credea in fericire și in lipsa sa voiá cel puțin să-și păstreze o libertate deplină.

René incepu să pledeze cu ardóre o causă ce simțiá devenind a sa; el căută să-i demonstreze nedreptatea ce făcea condamnând ori-ce iubire adevărată care i se presintă, pentru că alegerea dintei ce făcuse, căduse pe un om incapabil de a aprecia acéstă fericire și

de a se arată demn de ea... El fu elocinte, atrăgător, convingător și-și termină pledoaria sa plină de foc și de energie dîcînd:

«Esistă o profetie persană care pune pentru totdeauna sub dulcea influență a unei femei, pe acel ce a primit pantoful ei. Eu nu cer mai mult decît să adevăresc încă odată această predicere, remănînd totă viața «sub drăgălașul pantof ce am avut fericirea să primesc».

Contesa se lăsă ea ôre să fie convinsă?... Iubirea și credința fac minuni. Ceea-ce se știe e, că Marieta nu fu certată, că scusele sale fură găsite valabile... și că Trouville, anul acesta, primi un ôspete mai mult.

De ale igienei populare.

V. *Bôle de piept etc.* La *tusă* e bun oleiul de terpentin?

Pentru întărirea peptului facunii un rachiul în care pun: cîgiă de nucă verde, gutăi de Granat (Japoneser-apfel), cuicele, cîgie de lămăe, cireșe amare; alții mai pun și alte rădăcini. (Caransebes). — *Junghiu* sîu cuțit de împunge ca cu acul (în piept, mână sîu picior, după cum se înțelege în Banat, iar pe aici junghiu se înțelege mai mult la piept). Îi bun de pus ca o turtă, hrean ras pe rădătoare, amestecat cu făină de grâu și cu oțet. La junghiu delă picior flășterul de terpentin (blastur) pe petec, ia junghiu ca cu mîna. — De *apucat* e bolnav copilul mic d. e. cînd este încheștat în piept și în spate. Se mai dîce și *apucat* de junghiuiri, de cuțite. În acest cas se afumă cu găinaț de brebete și de găină. — *Pocitura* sînt strechete numai într'o pulpă, sîu mîna. Se descîntă sîu cum se dîce în Basarabia se șopteșce, la asemene bôlă. — *Durorile* din contră sînt la incheșturi, la mîna aia, la piciorul ăla și țîn șese septemăni. — Din această scurtă descriere cunoșci numai decît că e vorba de Poliartrita reumatică a doctorilor.

VI. *Recelă, Friguri.* La *recelă* (reumatism mușchular) e bun spirtul cu sare de masline. La *friguri*, apa de martie pe 3 ori pe dî câte o cescă. (Viforita.)

Alta: 3 dramuri revent, 5 dram. Țintaulă, 1 oca vin alb, plămădite la sôre, bea dimineța câte o cesculiță, vindecă frigurile.

Unii dau foi de leandru la friguri, dar sînt periculoșe, otrăvitoare.

VII. *Bôle de inimă (stomac) și alte asemene.* La *durere de inimă* (stomac) e bună *lumănărea*, care face flôre vînetă, iai rădăcina ei uscată, o pisezi și o puni în rachiul și o iai pe inima gôlă. E bună la stomac stricat, sîu cum se mai dîce în Banat, e bună de rînză și chiar planta e numită de unii *rânzișoră*. Se bea numai rachiul, nu și bôșca de plantă. — La *inimă* mai ajută și erva lui Tatin fiértă în lapte și pusă turtă la fôle (burtă).

Pentru *buba delă inimă* (?) se «inierbăză» cu rădăcină de spânz (boz sterp?) culésă în luna lui mărțișor, astfel se umflă peptul și trage reul delă inimă. — Tot la *durere de inimă* și erva creță cu pelin puse pe fôle. Despre *spânz* se știe că omôră. Puni în urechea porcului, cade urechea, puni sub pele la gātu boului, se umflă. Și *măsălărița omôră*.

Sgârci (cârcei) sînt în stare să facă mînilor cîrlig. Dar și la inimă face omul sgârciu, și în acest cas ajută: taerc (farfurii) calde pe fôle, și de beut usturoiul pisat, cu oțet. Într'o vreme muriă și se îngropă în câte un sat din Banat și câte 7 ômeni într'o dî de sgârciu cu vîrsătură.

La *coleră* e bună cîda soricelului în vin. *Cald scôte*, *rece* opreșce.

Substarita Eufrosina, cea mai veche maică la monăstirea Viforita, recomandă la *coleră* blasturele aceste: Făină o litră, o lingură de oțet, alta de unt de lemn, de piper, de ismă, foi de trandafir, faci din ele turtă și o puni pe farfurie, dai cu degetul în ea și torni spirt, apoi presari praf de tămăe și dai foc spirtului. Acestă turtă se pune la stomac. — Iar la *coleră* pe timpul fructelor iai: 3 cepe, 3 usturoe, 3 cărbuni, 3 ôue cu cîgia deosebit pisată, un pumn de ismă pisată și oțet, făcînd blastur; pe care îl puni la stomac și la môlele capului; se ține 24 de ore. Par că ar fi luat capacul dela o țingire, dîce maica, așa i s'a luminat înaintea ochilor.

Tot la *coleră* e bun: mărăcini pisați adecă trei rădăcini de spini (?).

Sub numirea *vătămătură* țeranul bănățan înțelege și o rănire, boșorogéla și smintirea creerilor, pe cînd în Muntenia e mai mult luată în înțelesul durerii la inimă a Bănățenilor, adecă cele mai multe soiuri de bôle în pantece (burtă, fôle).

La Moși în București vindea un moșneg vîsc de stejar, pe care îl cunosc bine ai delă munte. Pe acesta îl ferbi în ibric 25 de dramuri și iai pe nemăncate. Mai avea și *erva ciutei*, pe care o pisezi și o ferbi cu rachiul de drojde; bei dimineța pe nemăncate câte un cinzec mic. E bună. Pentru *vătămătură*, strînge. Țigăncile numesc această buruiană, spunea el, năvalnic, ca să ia câte o cămașă de pe la boeri; iar o țigancă, ce eră de față spunea că e bună: de dragoste, de câștig, de pagubă. — În Basarabia sînt pentru *vătămătură* buruene de 24 de feluri.

VIII. De *gălbinare*: Piétră din ferea boului, la care se găseșce, se pune în rachiul, din care bé în fiecare dimineța, până îi trece de gălbinare. — Este *gălbinare galbină* și *gălbinare negră* (bôla de bronz?) și se crede că se pricinueșce de o peliță ce creșce la băerile inimei (Banat). — Doctoriile băbeșci din Basarabia sînt la *gălbînări*: Bun de bou ori de vacă (care geme cînd dôrme). Se piséză mărgele roșii, se piséză mărgharint, se pun în rachiul ori spirt în butelcă și se lasă să se năstoască (așede).

DR. G. CRAINICEAN.

Maxime și aforisme.

Doi ômeni de bună credință nu discută nici odată. Ei vorbesc unul după altul și se ascultă. *Fules Casse.*

Nimenea nu cunoșce calitățile nôstre bune mai bine, ca inimiții nôștri. — Bogăția unei națiuni e castitatea femeilor sale. *E. Rénan.*

Femeile pretind atunci mai multă răbdare delă noi, cînd ele sînt mai nerăbdătoare. — Simpatia e un contract pe care inimile îl incheie fără șcirea capului. — Civilizațiunea e arta de a trăi în legături mai strînse unii cu alții. *Henry George*

Femeile au cea mai bună memorie, ele totdeauna își aduc aminte a mai fi uitat ceva. — Pe unii nu-i salutăm pentru că nu-i cunoșcem în de-ajuns de bine, pe alții iarăș nu-i salutăm fiind că-i cunoșcem prea bine. — Modestia e pentru merit, ceea ce e vîlul pentru frumusețe — ambele devin mai evidente prin el. — Cel ce știe tăcé, merită să fie auzit. — Câștigă-ți atâți bani de câți ai trebuință și atâta înțelepțiune câtă poți. *Fl. Bl.*

Culese și traduse de

CAMIL B...

Bunicul.

Se scutură salcâmii ca o ploie de mirezme.

Bunicul stă pe prispă. Se gândește. La ce se gândește? La nimic. Inumeră florile care cad; se uită 'n fundul grădinii; se scarpină 'n cap, și iar inumeră florile scuturate de o adiere căldică și mirositoare.

Pletele lui albe și crețe par' că sunt niște ciorchini de flori albe, sprincenele, mustățile și barba... peste toate au nins ani mulți și grei.

Numai ochii bunicului au ramas ca odinioară: blânzi și mângăetori.

Cine a trântit porța?

— Credeam că s'a umflat vântul... o bată-ve norocul cocoșei moșului! Țise bătrânul.

Un băetan ș-o fetișcană, roșii și bucalai, sărutară mâinile lui «tata moșu».

— Tată moșule, țise fetița, de ce sbóră păsările?

— Fin' că au aripi, respunse bătrânul, sorbind-o cu ochii.

— Păi rațele n'au aripi, de ce nu sbóră?

— Sbóră, țise băiatul, dar pe jos.

Bătrânul cuprinse într'o mână pe fată și în cealaltă pe băiat.

— O, voinicii moșului, șopti el, și zimbî pe sub mustăți și-i privi cu atâta dragoste, că ochii lui erau numai lumină și binecuvântare.

— Tată moșule, da cocorii un' se duc când se duc?

— În țera cocorilor.

— În țera cocorilor!

— Da.

— Da rëndunelele un' se duc când se duc?

— În țera rëndunelilor.

— În țera rëndunelilor?

— Da.

— Tată moșule, aș vré să-mi crească și mie aripi și să sbor sus, sus, sus de tot, până 'n slava cerului, țise băiatul neteșindu-i barba.

— Dcă ți-o crește ție aripi, țise fata, mie să-mi prinđi o presură și un sticlete.

— Da... hî... hî... păi ce fel... și mie?

Fata se intristă.

Bătrâul o mângăie și țise băiatului:

— Bine, să prinđi și pentru tine, să prinđi și pentru ea.

— Ție doue și doue... nu-e așá tată moșule?

— Firește, tu doue, el doue, și mie una.

— Vrei și tu tată moșule? Intrebă băiatul cu mândrie.

— Cum de nu... mie un scatiu.

Ce fericiți sînt!

Băiatul a încălecat pe un genuchiu și fata pe altul. Bunicul îi joca. Copiii bat din palme. Bunicul le cântă «măi cazace, căzăcele, ce cați nóptea prin argele...»

O femeie uscățivă intră pe porța cu doue doniți mari de apă. Copiii tăcură din ris și bunicul din cântec. E muma lor și fata lui.

Cum îi vedu începù:

— I... tată, și dta... iar îi răzgii... o să ție se sue în cap!

Bunicul ridică mâna în sus, aducând deștele ca un preot care binecuvinteză, și țise prelung:

— Lăsați pe copii să vie la mine!

— Biine, tată, biine... dar șcîi... o bată-i focul de copii.

Femeia intră în casă.

— Să-i bată norocul și sănătatea, șopti moșul, ca și cum ar fi muștrat pe cineva, și sărută în creșcetul capului și pe unul și pe altul.

Și iar începù risul și jocul și cântecul.

Și se osteni bunicul și stătù din joc, iar copiii începură să-l mângăe.

Din vorbă în vorbă copiii se făcură stăpâni pe obrajii bunicului.

— Partea-asta este a mea.

— Și partea-asta a mea.

— Mustața asta este a mea.

— Și asta a mea.

La barbă se 'ncurcară. Bunicul îi împacă țicându-le:

— Pe din doue.

Și copiii o despicară, cam repede, că bătrânul strînse din ochi.

— Jumătate mie.

— Și jumătate mie.

Și după ce împărțiră frățesce începù lauda.

Băiatul:

— Mustața mea e mai lungă.

Fata.

— Ba a mea e mai lungă.

— Și băetul intinse d'o mustață și fata de alta, ca a lui, ba a ei, să fie mai lungă.

Pe bunic îl trecură lacrimile, dar tăcù și-i împacă țicându-le:

— Amêndoue sînt d'o potrivă.

— Ș-amea ș-a ei!

— Ș-a mea ș-a lui!

La obraji cërta se aprinse mai tare.

— Partea mea e mai frumoasă.

— Ba a mea că e mai albă!

Bunicul zimbî.

— Ba a mea că e mai caldă!

— Ba a mea că e mai dulce!

— Ba a mea că nu e ca a ta!

— Ba a mea că are un ochiu mai verde!

— Ba a mea că are un ochiu și mai verde!

Bunicul abia se ținea de ris.

— Ba a mea!

— Ba a mea!

Și băetul infuriindu-se trase o palmă peste partea fetei.

Fata țipă, sări de pe genuchiul btrânului, se repeđi și trase o palmă peste partea băetului.

Băetul cu lacrimile în ochi sărută partea lui, și fata suspinând, pe a ei.

Muma lor eși pe ușă și intrebă răstit:

— Ce e asta? Viermi neastêmpêrați!

Obrajii bunicului erau roșii și calđi. Și suriđend fericit, respunse fie-sei:

— Lăsați pe copii să vie la mine!

DELAVRANCEA.

Cultura spiritului sémênă cu o călătorie; ceea ce este plăcut și salutar nu este sosirea, ci ênsuș drumul de parcurs.

Moștenitorul tronului Italiei.

Din incidentul serbărilor din Roma, mai publicăm de asta-dată portretul moștenitorului tronului Italiei.

Singurul fiu al suveranilor Italiei, principele de coroană Victor Emanuil, s'a născut la 11 novembre 1869. El poartă titlul de principele de Neapole și este iubit de poporul italian.

Înainte cu trei ani, a fost și la București, cu care ocaziune a vizitat și Academia Română, care i-a conferit apoi titlul de membru onorar.

Micul pictor.

Tată-seu e pictor nemuritor. De multe ori l'a vădut lucrând în atelier și i-a venit pofta să facă și desenul un tablou.

Odată părintele seu s'a dus de-acasă. Atelierul fiind deschis, băiatul s'a dus numai decât acolo, a apucat în mână un penel și-a început să întregască în tabloul tătăne-seu ceea ce i-a părut încă nefăcut.

Ilustrațiunea noastră e reproducă după tabloul lui Dvorák.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Sciri literare și artistice. Dl Gr. G. Tocilescu a fost ales în unanimitate membru al Societății arheologice din Orleans. — *Damele române din Iași* vor să dea dlui A. D. Xenopol un condei de aur, din incidentul terminării «Istoriei Românilor».

Apel la publicul român. Precum se știe, regretatul nostru bărbat George Barițiu n'a lăsat familiei sale mari averi pământești, ci numai un prea modest inventar de cărți și documente istorice, pe care ereții au decis a le donă în parte Asociațiunii transilvane și Academiei Române din București. Lucrarea sa «Părți alese din istoria Transilvaniei pe două sute de ani în urmă», de o valoare literară recunoscută, din care se mai află nevândute încă un număr considerabil, constituie pozițiunea principală a masei ereditare remasă după moțtea autorului seu. Pentru de a da deci publicului român ocaziune a-și pute procura acest op și pentru ca moștenitorii să-și pōtă realisa o parte din capitalul rămas lor în acela, au decis să scadă prețul aceluia, conform inseratului din nr. acesta al foii noastre, până la 1 ianuarie 1894, dela care termin înainte se va vinde iarăș cu prețul original de librărie ca pân' acuma. Nu ne îndoim, că publicul român va grăbi să arate și 'n faptă stima sa față de umbra marelui seu fiu, cumpărând în vreme scurtă toate esemplarele. În deosebi făcând apel la casinele și societățile de lectură, care n'au rațiunea d'a esista decât mai cu sēmă pentru cuvântul să procure și niște lucrări pe care singuraticii nu le prea pot.

Literatură și știință. Publicațiunea de mult așteptată a dlui C. Dobrogeanu-Gherea în sfērșit a apărut. Ea poartă titlul de «Literatură și știință» și este un volum de 294 pagini în 8°. Drept prefață dl Gherea publică un articol intitulat «Mișcarea literară și științifică» în care susține ca drept caracter al noului curent literar la noi proletarismul. Dl A. Vlahuță are în volum conferința sa «Onestitatea în artă» pe care cetitorii noștri o cunosc. Dl Delavrancea a dat patru bucăți dintre care una, foarte drăguță, o reproducem în nr. prezente. Mai găsim articoli de dna Sofia Nădejde și de dnii Voinov,

Găvănescu, Ioan Nădejde, Morțun, dr. Urechia, Gherea și poeșii de dnii A. Vlahuță, O. Carp, Artur Stavri, Ioan N. Roman, N. Iorga, N. Beldicean și A. Bacalbașa. O caracteristică a volumului este, că vedem într'ensul pe toți socialiștii români. Prețul 5 lei. Editura librăriei E. Graeve et Comp. în București.

Protocol. A eșit de sub tipar la Arad, din tipografia diecesană: Protocolul adunării generale a treia a reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Aradului, districtul din dreapta Mureșului, ținută în Arad la 13 și 14 aprilie n. 1893. Cuprinde afară de procesul verbal al adunării, Cuvântul de deschidere al dlui președinte Teodor Ceotea și raportul comitetului. Apoi urmăză lucrările prezentate în adunare, dintre care amintim în deosebi pe a dlui Valeriu Magdu intitulată «Muzica la noi și corurile vocale» în care stăruiește cu multă râvnă pentru cultivarea muzicii noastre populare. Celelalte lucrări sânt: Învățământul intuitiv în școla poporală, de Iosif Moldovan; Ce e cauza, că învățătura câștigată în școlă mulți o folosesc de armă chiar contra învățătorului lor? de Iuliu Groșoreanu; Introducerea elevilor în socotă, prelegere practică de Vasile Suci; Credit ipotecar și amortisație, de Stefan Leucuța; Importanța istoriei în educațiune, de Nicolae Boscaiu; Importanța învățământului fizical pentru școla poporală, de George Tomșa.

Cărți de școlă. Dl Virgil Onitiu, profesor în Brașov, a scos la lumină acolo în editura librăriei Nicolae I. Ciurcu, o «Carte de cetire» pentru classa III gimnazială, reală și pentru școlile superioare de fete. În loc de prefață, autorul discută două întrebări: Ce să cetim? Cum să cetim? Apoi indică întrebările ce au să se pună școlarului de a III classă la cetirea pieselor narative; spre a ilustra cum trebuie prelucrată fiecare piesă ce se va ceti în școlă, analizează poezia «Hodja Murad Pașa» de V. Alecsandri. Cartea se imparte în două: poeșii și prosă, cu bucăți din cei mai buni scriitori români, explicate și analizate. Urméză un Adaus, care cuprinde versificațiunea ritmică în poezia română. La sfērșit se află notele biografice ale autorilor reproduși în carte. Prețul 1 fl. — Dl Silvestru Moldovan a publicat la Sibiu, în editură proprie, o broșurică intitulată «Micul Prieten al Copiilor» adică Carte pentru învățarea scrierii și cetirii, cu o îndrumare la finea cărții. Cartea este compusă după metoda intuitiv și învță pe copii a scrie și a ceti de-odată. Prețul broșat 22 cr., legat în scōrță 25 cr.

Diar nou. *Patria Română*, un nou diar cotidian, a apărut la Iași, ca organ al partidei conservătoare.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Petrecere poporală în Coșocna. Tinerimea română gr. or. din Coșocna, a arangiat la 17/29 maiu, a doua zi de Rusalii, sub conducerea învățătorului Ioan Luca, o petrecere poporală cu cântări și reprezentație teatrală. Programa: 1. «Destēptă-te Române», cor. 2. «Sentinela română», poezie de V. Alecsandri, declamată de Nicolae Rațiu. 3. «Sub acēstă negră stâncă» cor, de G. Dima. 4. «Sila», poezie de C. Boliac, declamată de Susana Suci. 5. «Din depărtare», serenadă de Marschner, cor. 6. «Mărirea strămoșilor», declamată de G. Radu. 7. «Uite mamă», cor de G. Dima. 8. «Marșul Ligei», solo de Vasile Moldovan. «Cinel-cinel», comedie într'un act. Persōnele: Pitarul (Sandu), dl Negru Radu. Smărăndița, dșōra Victoria Nemeș. Tincuța, dșōra Ani-

sia Moldovan. Florica, dşora Maria P. Chira. Graur, dl A. Negru Radu. In pauşă s'a jucat «Căluşerul» şi «Bătuta».

Corul plugarilor români din Pecica, comitatul Aradului, a arangiat duminică la 16/28 maiu concert cu dans in sala de joc de lângă şcola de fete. Programa a fost următoarea: 1. «Motto». 2. «Dor de libertate» poezie de Iulian Grozescu, declamată de corista Sidonia Dragoş; 3. «In maiu», cor micst; 4. «Plânsorea eroului bătrân», poezie de Iosif Vulcan, declamată de coristul Mihaiu Bodrogean; 5. «Cântec de primăveră», cor bărbătesc; 6. «Bărbatul şi muerea», poezie de M. Gângavul, declamată de coriştii G. Moldovan şi Mihaiu Andra; 7. «Cântec serbătoresc», cor bărbătesc; 8. Piesă comică teatrală de Ilie Pop. Sub pauşă s'au executat de corişti jocurile istorice «Căluşerul» şi «Bătuta».

Piese musicale. La librăria G. Graeve et Comp. in Bucureşti se află de vëndare următoarele piese musicale: Grigore Ventura: Hora Sinaia 1 leu 50 bani, Gondoletta romanţă 2 l., Duiosa mazurca pentru pian 1 l. 50 b., Flóre scumpă romanţă 1 l. 50 b., Hora Isvorul cuvinte de V. Alesandri 1 l. 50 b., Credinţa romanţă 1 l. 50 b., La ce? cuvinte de Carmen Sylva 1 l., Dragostea mazurca pentru pian 1 l. 50 b.; Iulius Wiest: Cânturi pentru junimea română in trei voci 1 l. 50 b.; Zd. Lubicz I-re Rhapsodie roumaine 2 l. 50 b.; I. Ivanovici: Rosa Orientului vals 2 l.; I. Alesandrescu: Plânsul unei fete, vals 2 l.; Const. Georgescu: Dormi, Adormi, romanţă pentru voce şi pian 1 l.; Pe malul mării, romanţă pentru voce şi pian 1 l. 50 b.

*****

BISERICĂ ŞI ŞCOLĂ.

Ştiri bisericeşti şi şcolare. *Mitropolit-primat al României* s'a ales de colegiul intrunit al senatorilor şi deputaţilor episcopul Ghenadie al Argeşului cu 166 de voturi din 194 votanţi. — *Dl Gr. G. Tocilescu*, profesor la universitatea din Bucureşti, va face mai multe excursiuni in ţeră cu studenţii şi studentele facultăţii de litere; cea dintîiu excursiune se va face la sfârşitul lunei la mănăstirea Tismana. — *Dl Vasile Găina* va fi promovat la universitatea din Cernăuţi, sub auspiciile Maj. Sale, la gradul de doctor in ştiinţele teologice. — *La Iaşi* in 23 maiu (4 iunie) adevă adevă, se face ceremonia punerii pietrei fundamentale a universităţii, va asistă şi ministrul instrucţiunii publice, dl Tache Ionescu; e probabil, că prinţul Ferdinand va presida ceremonia.

Jubileul mitropolitului din Bucovina, despre care am mai vorbit in colónele acestui foi, se va serbă la Cernăuţi in 29 iunie (11 iulie,) căci atunci se vor implini 50 de ani de când Em. Sa arhiepiscopul şi mitropolitul dr. Silvestru Morariu Andreevici, a fost hirotonit ca preot. Pentru arangiarea serbării s'a format la Cernăuţi un comitet, care face apel la toţi archidieceşanii să participe la acésta serbare frumoşă. In diecesă serbarea se va face duminică in 27 iunie (9 iulie), prin liturgie cu doxologie şi predică. In capitala ţerii, luni in 28 iunie (10 iulie) séra la 7^{1/2} ore vecernie cu litie in biserica seminarială; marţi in 29 iunie (11 iulie) dimineţa la 8^{1/2} ore serviciu dumnezeesc in biserica st. Parascheva cu doxologie, la 11 ore dimineţa plecare in corpore a patronilor bisericeşti, a clerului, a eparchioţilor şi a altor deputaţiuni la reşedinţa mitropolită; la 12 ore aducerea felicitărilor omagiale şi predarea adresei din partea diecesanilor. Comitetul festiv e compus

din domnii: Preşedinte: Cavalerul dr. Ioan de Zotta. Andronic Maximilian, Bacinschi Nicolai, Berariu Artemie, Calinescu Miron, Calinciuc Gavriil, Cantimir Grigorie, Cozub Desiderie, Ciuntuleac Emanuil, Ciuntuleac Artemie, Czehowski Erast, Dimitru vici Ilie, Dracinschi Mihail, Filipovici Ilarion, Grigorcea Modest, cav. de, Homiucsa Ioan, br. Hormuzachi Eudoxie, Iliuţ Mihail, Issecscul Alecu, Jacota Veniamin, Kirilowicz Leon, Mandrila Ioan, dr. Onciu Dimitrie, Patraş Ioachim, Pietrowschi Samuil, Procopovici Grigorie, dr. Seleschi Emanuil, Seleschi Dimitrie, Stefanovici Constantin, Tabora Ioan, cav. de, Tarnovietchi Grigorie de, Tyminski Ioan, dr. Voiuţi Emilian, dr. Volcinschi Ioan cav. de, Wobkiewicz Isidor, Zurcan Dimitrie.

Parastas pentru Bariţiu. Parastasul de şese săptămâni pentru George Bariţiu se va ţine la Sibîiu in 11 iunie st. n. la 10 ore dimineţa in biserica gr. c. din Porta-Turnului.

Congresul studenţilor români se va ţine anul acesta in oraşul Buzeu la 5, 6, 7 şi 8 septembrie st. v. La acest congres vor luá parte studenţii din tóte ţerile locuite de români. Comisiunea de organizare a şi inceput lucrările pregătitoare ale congresului. Consiliul comunal al oraşului Buzeu va votá dílele acestea o sumă de cinci mii lei pentru acest congres.

*****

C E N O U ?

Hymen. *Dl Nicolae Barbus*, absolvent de teologie al diecesei Lugoşului, se va cununá cu dşora Maria Magos din Covăsiñ, ađi la 4 iunie n., in biserica gr. c. din Şiria. — *Dl Avram Igna*, invetător in Ineu in Biharea, s'a cununat in 23 aprilie c. v. cu dşora Maria Buhescu, fiica dlui Ioan Buhescu in Ineu.

Iarş procese. *Comitetul central al partidului naţional român* este urmărit din partea guvernului pentru componerea şi publicarea memorandumului român. Cercetarea s'a inceput de odată la Sibîiu şi in tóte părţile unde se află membrii ai comitetului central. — *Dl V. Incaciu* a fost dimis in săptămâna trecută la Sătmar, unde i s'a publicat sentinţa Curiei r. şi i s'au ficat timpul de arest la 13 luni, din care i s'a computat 4 luni şi jumătate, ce a petrecut pân' acuma in închisóre deci mai are încă 8 luni. — *Dl Simion Crăinic*, preot peste 70 de ani, in Urişul-de-jos, in părţile Reghinului-săşesc, acusat de un notar român, că ar fi comis delictul de agitaţiune in contra naţiunii maghiare, a fost condamnat de tribunalul din Mureş-Oşorhei la doue luni de închisóre şi 50 fl. amendă.

Infrumşetarea Sinaiei. Eforia spitalelor din România a cerut corpurilor legiuitoare autorisaţiunea să facă un imprumut de 1 milion pentru infrumşetarea Sinaiei. In senat dl dr. Florea Teodorescu a combătut cheltuelile; iar dnii V. A. Urechia şi D. A. Sturdza au spriginit proectul. In urmă acela s'a votat şi astfel Eforia s'a autorisat a face imprumulul.

Marina română. Bastimentul de răsboiu Elisabeta a plecat la 17/29 maiu din portul Galaţi pentru campanie care ţinend până la 10 septembrie, se va împărţi in doue mari operaţii executate de corpul bastimentului. Dela 20 maiu şi până la 15 august se va face numai instrucţie in apele mării Negre intre Constantinopol şi Odesa şi intre porturile: Constantinopol, Burgas, Varna, Constanţa, Sulina şi Odesa. In tótă acésta operaţie nu va fi permis bastimentului să intre in nici un port, afară de casuri de forţă majoră, de furtuni pe

mare. Pentru provizie bastimentul are dreptul să intre în timp liniștit numai în porturile românești, Constanța și Sulina. Dela 15 august până la 15 septembrie bastimentul va face turul mării Negre, începând dela cós-Bulgariiei, la Crimea și cósțele Caucasiei, în urmă va termină campania sa, înturnându-se la Galați. Comandantul bastimentului e dl maior Irimescu, având ca subcomandanți pe căpitanii Poenariu și Popovăț.

In casa magnaților s'a discutat în săptămâna trecută proiectul de lege pentru regularea lefei învățătorilor. Episcopatul gr. or. român, deplin reprezentat, a combătut proiectul, care știrbește autonomia bisericii române gr. or. Episcopii Ioan Mețianu și Nicolae Popea, în frunte cu arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul, au luat toți cuvântul, aperiând interesele bisericii și națiunii. În sfârșit proiectul s'a votat cu mare majoritate.

Denumiri. Dl George Horvat, subjude r. la judecătoria din Beiuș, a fost numit jude r. la Máté-Szalka în Sătmar. — Dr dr. Ioan Poynár, notar la tribunalul din Oradea-mare, a fost numit subjude la judecătoria din Beiuș.

Schimbarea numelor în România. Intocmai ca la noi, așa și în România, evreii au început să-și adopte niște nume istorice. Acolo înse schimbarea se făcea și mai ușor, căci nu trebuia să ceră voia ministrului, ci numai să anunțe simplu prin «Monitorul Oficial» că de astăzi înainte dânsul ș-a luat cutare și cutare nume. Cutezanța lor a mers așa departe, încât un evreu Ițik Kohn publicase în «Monitor» că de azi înainte se va numi Ion Câmpineanu, numele unei figure ilustre în istoria națională mai nouă. Spre a face capet acestui abus, ministerul just. iei a propus camerei un proiect de lege, care — între alte măsuri — stabilește, că o schimbare a numelui de familie se poate obține printr'o cerere motivată adresată ministrului justiției. Odată autorizațiunea dată de guvern, se va publică schimbarea de nume timp de șese luni, odată pe lună, în «Monitorul Oficial». În timpul acestor șese luni, cei cari au acelaș nume cu cel ce se adoptă, au dreptul să facă opoziție; în cas când numele opozantului va fi acela al tatălui său, reclamația nu va trebui să fie nici motivată.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului va ține adunarea sa generală în comuna Fofeldea la 23 maiu (4 iunie) sub presiunea dlui Eugen Brote. La ordinea zilei, afară de raporturile oficiale, va fi un discurs despre ținerea vitelor și cultura pomilor, precum și unul despre necesitatea și folosul tovarășilor agricole.

Economul, institut de credit și economii în Cluș, ne-a trimis anuarul pe anul 1892. Din acesta vedem, că institutul ș-a ținut adunarea generală în 4 aprilie. Cu acea ocaziune s'a constatat, că profitul curat a fost 8005 fl. 68 cr.; acționarii capătă câte 4 fl. după o acție de 50 fl.; fondul de rezervă s'a urcat la 7238 fl. 1 cr., fondul special de rezervă la 2473 fl. 61 cr., iar fondul de pensiuine la 2000 fl.

Necrolôge. *Inmormântarea gen. Florescu* la București se va face azi duminică. Corpul reposatului a fost primit la gara din Verciorova cu onoruri militare, care i s'au dat la toate stațiile până la București. Inmormântarea se face din biserica St. George; mortul va fi însoțit de o brigadă de infanterie, artileria, roșiorii și călărașii din garnisonă și toți ofițerii superiori și inferiori. Felinarele stradelor vor fi în dolii. La cimiter se vor slobozi salve de focuri. Cordónele coșciugului vor fi ținute de dl L. Catargiu președintele con-

siliului de miniștri, de gen. Lahovari ministrul de resboiu, de președinții corpurilor legiuitoare și de alți reprezentanți. Bustul i se va așeză în sala senatului. — *Ant. cav. de Schmerling* a reposat la Viena în 11/23 maiu, în etate de 88 ani. — *Laura Sohorca*, soția preotului Silviu Sohorca, a încetat din viață în St. George, rom., la 15 maiu, în etate de 36 ani. — *Iulian Petco*, student de a V-a classă gimnasială în Arad, fiul dlui dr. Lazar Petco, avocat acolo, a murit la 31 maiu, în etate de 17 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Concursul internațional de joc de șah* s'a ținut în săptămâna trecută la Paris; francezii au învins pe englezi. Lupta, prin fir telegrafic, s'a început la trei ore după mieznoapte și s'a terminat la cinci și jumătate. E al șesele concurs și englezii n'au izbutit decât la două din ele. — *La Spandau* în Germania s'a întemplat o mare nenorocire în cirul orașului. Acrobatul Robert Willt, făcând o voltă pe trapez, a căzut jos din înălțime într'o tribună. El a omorât două fetițe și s'a rănit grav. Publicul a fugit afară. — *Ex-regina Natalia* s'a întâlnit cu fiul său regele Alesandru pe Dunăre la Drencova, de acolo au călătorit împreună la Turnu-Severin; de acolo regele Alesandru a plecat îndărăt la Belgrad, iar exregina Natalia a pornit cu trenul accelerat la București, unde a fost întâmpinată la gară de regele Carol; exregina s'a dus la dna Catargiu.

Gluma unei regine. Regina Cristina a Spaniei se plimbă într'una din zilele trecute cu trăsura prin împregiurimile Madridului. Ea eră însoțită de infanta Isabella. Ajungând pe o șosea, regina împreună cu însoțitoarea sa, s'au dat jos și au început să se plimbe. Deodată le cse înaintea un cântăreț cu flașnetă în spate. El nu cunoșcea pe suverană și fără nici o vorbă, își pune flașnetă jos și începe să-i tragă la cântece. Regina-regentă eră veselă. — Cât să-ți dau pentru un cântec? — 50 de bani, dómna... Regina scóte din busunar un napoleon de aur și-l dă cântărețului. Acesta ia napoleonul, se uită la el gândind, că e fals. De unde credea el, că dă de un astfel de noroc. — Ce, nu-ți place banul? îl întrebă regina. Ce mai vrei? — În loc de napoleonul ăsta fals — ve rog suiți-me și pe mine în trăsura și duceți-me în oraș. În schimb am să ve cânt pe tot drumul cele mai frumoșe romanze. Regina-regentă zimbând s'a învoit. Cântărețul a învârtit din flașnetă de se prăpădiă pământul. În marginea orașului înse ele au trebuit să se scobóre. Regina Cristina i-a dat 100 fr. — Știi cui ai cântat? întrebă ea pe flașnetar. — Nu. — Reginei. Flașnetarul cădu jos de emoțiune. Nu mai putea să rostescă o vorbă măcar. Regina a plecat rîdând cu infanta Isabella spre castel.

Plante vechi de 6000 de ani. Cel mai vechiu herbar (colecție de plante) din lume se află în muzeul egiptean din Cairo. El conține plante cari sânt vechi de 5000—6000 de ani. Deja cu 4000 de ani înainte de Christos Egiptenii adorau foarte mult florile și pe atunci aveau obiceiul să dăruiască flori cadavrelor. Florile și-au conservat perfect colorile. Ele sânt: lotos alb și albastru, rodie malvă orientală etc. Lângă cadavre se puneau de obicei și cimbru, cépă și morar. Botaniștii mari din lume se ocupă foarte mult cu herbarul acesta din punct de vedere științific. Se șcie, că florile numai astfel se pot păstră în herbar, decât se moie în apă caldă, pe urmă se usucă și se preséză. Tot asemenea făceau și

Egiptenii. Herbarul celebru din Cairo are o mare însemnătate atât pentru botaniști, cât și pentru etnografi.

Incurcătura unui american. Un diar din America publică următoarea glumă (poate chiar adevărată), dar de altminterlea cam veche, asupra unei întâmplări curioase. — »Chestiile de rudenie — dice numitul diar — in urma căsătoriilor, pricinuesc adese-ori certe familiare. Dar foarte arare-ori se întâmplă, ca astfel de boclucuri și certe să ducă pe oameni până la sinucidere. Acum câteva zile, un cetățean din Titusville (Pensylvania) s'a sinucis din următoarea cauză curioasă: el era încredințat, că e propriul seu bunic. Sinucisul a lăsat un bilet, astfel conceput: — M'am însurat cu o văduvă care avea o fată cam în vârstă. Tatăl meu ne vizită adese-ori și într'o bună dimineață s'a înamorat de fata mea vitregă și după câțeva vreme a luat-o de nevastă. Astfel tatăl meu a devenit ginerele meu și fata mea vitregă a devenit mama mea, din cauză că ea era femeia tatălui meu. Peste un an femeia mea a născut un copil; acesta a devenit prin urmare cumnatul tatălui meu și unchiul meu, căci el era fratele mamei mele vitregă. Femeia tatălui meu, adică fata mea vitregă, a născut de asemenea un băiat. Acesta a fost negreșit fratele meu și în acelaș timp nepotul meu, fiind că el era băiatul fetei mele. Nevastă-mea a ajuns astfel bunica mea, căci era mama mamei mele vitregă. In cazul acesta eu ajunsesem și bărbatul nevastii mele și nepotul ei. Așă dar am ajuns bărbatul bunicei mele și... lucru curios propriul meu bunic.» Incurcătura acesta americană, de și e cam hazlie, irse in realitate e așa. Chestia e numai decât americanul s'a căsătorit in adevăr cu femeia aceea și decât tatăl seu a luat pe vitregă.

O esposiție de ciasornice. Esposiția din Chicago va conține tot felul de minunății chiar și din sfera ciasornicării. O fabrică din Elveția va trimite in Statele-Unite pentru scopul acesta 300 de ciasornice. Colecția acesta prezintă istoria întrégă a ciasornicului dela 1550 până in zilele noastre. Intre alte piese curioase se află un ciasornic, a cărui mișcare se produce într'o cutie tăiată din cristal natural și executată de moșul filosofului Jean-Jaques Rousseau. Se mai află apoi și un ciasornic arab din anul 1700, precum și un ciasornic de lemn construit in Siberia de către un prinsonier, care a fost liberat numai pentru că a făcut un ciasornic așa de minunat. Urmăză apoi ciasornice din toate epocile, de toate stilurile și de toate mărimile, începând dela ciasornicul minuscul de un centime-diametru până la cronometrele al căror diametru e de 2 decimetri.

HIGIENĂ.

Varza ca léc. Un medic renumit a zis: »Dacă voiți să aveți bolnavi mulți, atunci opriți pe oameni de a mânca varză». Din acestea urmăză că varza e un léc foarte bun. Folia de varză pusă pe rane, alină durerile. Zama de varză e bună și la durerile de urechi. Inmuem o cărpă in zama de varză și o punem, când ne culcăm, pe ureche. Dimineață facem tot asemenea. Zama de varză e bună și pentru sdreliri și mușcături de insecte veninoase. Fiértă seu crudă cu ulei, varza regulază mistuirea și curăță stomacul. Gustată înainte de amiezi zama de varză, slăbește efectul beăturilor spirtose.

Pentru stomacul stricat. Mai ales primăvera, se recomandă pentru cei cu stomacul stricat, să bé zama de ridichi de érnă stórse bine. Un păhărel de licheur

inainte de mész e cel mai bun léc in contra durerilor de stomac.

Când cineva are durere de cap, e bine a mirosi și a-și udă nările cu următoarea amestecătură: Alcool rectificat 100 grame, ulei de anason 1 gram și oțet 2 grame. Amestecătura acesta trebuie ținută într'o sticlută bine astupată și păstrată la loc svântat.

Contra arsurilor. Se amestecă un gălbenuș de ou, cu o bucată de unt tot pe atât de mare; se intinde pe o bucată de pânză ce se aplică pe arsură și se schimbă îndată ce incepe a se usucă; durerile incetéză imediat și arsura se tãmădușce in scurt timp, fără a lász urme.

O inscripțiune

găsită in Dobrogea.

TU ICAE C EAM
AI HIGIE NICA BE
UTUR ANAT IONA
LA.

Terminul deslegării e 20 iunie. Intre deslegători se va sortí o carte.

Calindarul săptămânei.

Dumineca tuturor sãntilor, Ev. dela Mateiu c. 10, gl. 8 a inv 1.

Diua sãpt.	Calindarul vechiu	Cãlind. nou	Sórele
Duminecã	23 Pãr. Mihail	4 Quirinus	4 57 51
Luni	24 Pãr. Simcon	5 Bonifacius	4 47 52
Mãrți	25 Pãr. Aflarea c. I. Bot.	6 Norbert	4 47 53
Mercuri	26 S. Ap Carp.	7 Lauretia	4 37 54
Joi	27 Mart. Therapohé	8 Valentin	4 27 55
Vineri	28 Pãr. Nichita	9 Barnimas	4 37 56
Sãmbãtã	29 Mart. Teodosia	10 Margareta	4 27 56

Proprietar, redactor respundãtor și editor:

IOSIF VULCAN.

Pãrți alese din Istoria Transilvaniei pe doue sute de ani din urmă de **Georgie Barițiu**, fost președinte al Academiei rom. din București, se vinde până la 1 ianuarie 1894 cu urmãtorul preț redus, și anume:

Opul întreg, 3 vol. mari cu 176 documente: broșurat fl. 10,— cr.
legat fl. 11.50 cr.

Volumele singuratiche:

broș. I. fl. 4.20, II. fl. 4.—, III. fl. 2.80
leg. » » 4,70, » » 4.50, » » 3.80

Comandele sânt a se adresá la librãria *W. Kraft in Sibiu* (Nagy-Szeben), la care se află opul depus in comisiune. Acclor p. t. domni din Austro-Ungaria, cari vor face comandele lor trimițând prețul, mai comod prin mandat postal, espedarea opului li se va efectuí franco.

(1—1)

Ț. G. Barițiu.

